

Silap pissusaa allanngorartoq |

Bo Elberling, The Ice-free Greenland, Gyldendal. www.icefreegreenland.com/

Kalaallit Nunaat qorsuusimavoq

Ukiut millionit marluk matuma siorna Kalaallit Nunaat kujasinnerusumiissimavoq, aasakkut agguaqatigiisillugu 10 °C qaangerlugu kiassimatigivoq. Orpiit sullernillu sinnerinik nassaarnikkut uppernarsineqarpoq, Kalaallit Nunaanni ilaatigut orpippassuaqarsimasoq, soorlu Europap avannaani ullutsinni takusinnaasatsitut. Ullumikkut tamanna takorlooruminaappoq.

Ukiut millionit marluk kingulliit ingerlaneranni sermersuaqartarnerani, Kalaallit Nunaanni Sermersuaq nuttarsimaqaaq. Sermersuaqnerup kingulliup naajartornerani Sermersuaq imaani avasissumut killissimavoq, nunalu taamanili sermermit issoqisumik qalligaasimaneq ajortoq annikittuaraavoq. Tamakku ikittuinnannguit avinngarusimasut tassaasimapput qaqqat portusuut nuui sermimit nuisasut (nunatat), imaluunniit qaqqat oqquanniissimasut. Ukiut 12.000-it matuma siorna nuna nuisalerpoq, silap kissakkiartornerata kinguneranik sermersuaq aakkiartulermat. Kissakkiartorneq Holocæne optimum-imik taaneqartartup nalaani annertunerpaasimavoq, ukiut 5000 – 8000-illu matuma siorna, ukiunit allanit kiannerusimapput. Tamatuma kingorna Kalaallit Nunaanni sila nillertikkiartulersimavoq, annertuumilli allanngorartarluni. Silap pissusaata ukiut 100.000-it kingulliit ingerlaneranni allanngoqattaarsimanera, ilaatigut sermimi qillerinikkut misissukkat ilt-imik akoqarnerisigut takuneqarsinnaavoq, tassa ilt-ip molekyliisa oqitsut oqimaatsullu agguataarsimanerat aamma tatsini imaanilu kinnerit allanngorarneri naapertorlugit.

1840-imiit 1880-imut Kalaallit Nunaanni kiassutsimik aamma sialummik apummillu nakkaasoqaranik ataavartumik nakkutiliinerit siulliit aallartinneqarput, taamaniimilli Kalaallit Nunaanni silamik nakkutilisoqarfut amerliartuinnarsimallutik.

Quppernerup tulliani silasiorfik Qeqertarsuarmi Panap Nuuanittooq takuneqarsinnaavoq. Tassani silap kiassusaa, naqtsineq, sialuk apullu uuttorneqartarput. Tamaani qulaaniit nakkaasoq tassaagajunneruvoq ukiukkut nittaalaq, taamaammat apisarnerata uuttortarnissaap pingaarteqarpoq. Silasiorfik nutaajunerusoq Angakkussarfiup eqqaani inissitaasimavoq. Tassani seqerngup qinngornerisa avatangiisinut tunisinerat paasiumallugu qinngorneq apuuttoq utertorlu uuttorneqartarpoq. Ilisimalikkat ilaatigut silap nunamik nunamillu qeriuannartumik kissatisisarneranik paasiniaanermi atorneqarput.

Quppernerit siuliini: Naqtsinertuffimmi aalajaatsumi gassit silaannarmik kissatsitsisartut taarseraannerat Kalaallit Nunaata kitaani Qeqertarsuarmi uuttorneqartut. Nuissat portusuut sermip kusugaasaannik pinngortut, aasarinneranut ilisarnaataapput, kilometererpassuarnillu qutsitsigalutik.

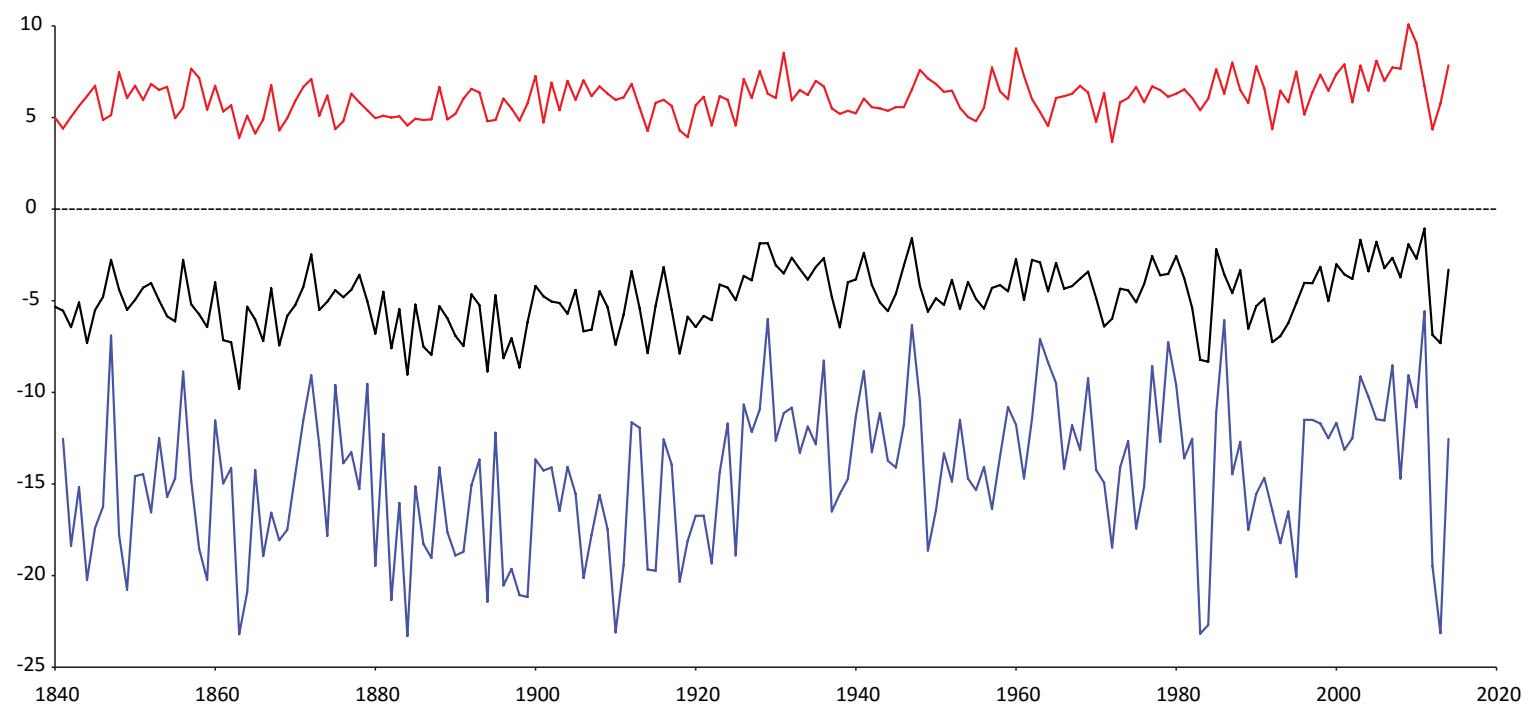

Silap pissusaata ukiuni 100-ni kingullerni oqaluttuassartaa

Issinneranik kianneranillu piffissami ataqtigiiissumi sivisuumi uuttortakkat ataasiakkaagjinnaapput, tassaallutik 1840-miit ilaagitut Nuummi Ilulissanilu silap pissusaanik uuttortaavinni uuttorteqartarsimasut. Taamatut uuttortaanerit pingaaruteqarput, silap pissusaata sivikitsumik allanngornera, piffissamut sivisunerusumut naleqqiussinnaassagaanni. Issittarnera kiattarneralu 1840-miit allangorarsimavoq, malunnaatilimmilli 1920-miit 1940-mut kiannerulersinnarluni, nillerteriarnermik malitsilimmik, tamatumalu kingorna 1990-miit 2010-mut kianneruleriartoqqissimalluni. Takussutissiami titarnerup takutippaa Ilulissani (Kalaallit Nunaata kitaani) 1840-miit kiannera ukiumut agguaqatigiisillugu qanoq allanngorarsimanersoq.

Qularutissaanngitsumik sorpassuit silap pissusaata allanngorarneranut sunniuteqartarput, nunarsuullu silaannartaata gassinik kissatsitsisartunik akoqarnera aamma sunniuteqartoq. Ukiunili kingullerni 100-ni allanngorarnerit sunniutillit akuleriinnerannik assigiimmik nassuiarneqarsinnaanngissorinarp. Silap pissusaata allanngorarnerata issittumi pinngortitap ataqtigiaarneranut soorunami sunniuteqarpoq, allanngorarnerilli pinngortitamut sunniutai kingusinnerusukkut takussaalersarput, pinngortitap naleqqussarniartarnera piffissami sivisunerusumi pisarmat. Taamatut pinngortitamut sunniutit silap pissusaata allanngoriartorneranut sakkortusaaqataallutillu annnikillisaataasinnaapput – sunniutit utertuusisartut. Killormut sunniutaasartut nalunnginneqarluartut ilagaat, naasut ilaasa silap kissanneratigut anginerulersarnerat taamaalillutillu kuldioxid-imik silaanarmiittumik annerusumik tigooqqaalersinnaasarlutik, tamatumalu kinguneranik kissakiartorneq annikillisisinnaalersarlugu. Taamatut sunniutit utertuusisutut pissusillit allat ilagaat, nunap qeriuuannartup aakkiartornerata issimi uumassusillit kaaviarnerisa annertusineratigut kuldioxid aniatinneqalersarmat. Sunniutip tamatuma kinguneraa silaannaap kuldioxid-imik akuata qaffanner, naasut anginerulersarnerisa sunniutaanut killormoortuumik sunniutilik.

Silap pissusaanik uuttortaateqarfait amerlanerit pissutissaqartumik sinerissamiittarput illoqarfinnut qanillutik. Taamaammat sinerissami silap kiassusianik takutitsuuupput. Kalaallit Nunaalli qaqqartuujuvoq, nunallu ilaata tamatuma silaata pissusaa sukumiisumik ilisimasaqarfigineqanngilaq. Silap pissusaata allanngorarnera assigiinngiiaartunik kinguneqartarpoq soorlu qanoq annertutigisumik apisarneranut silallu kissassusaanut, apeqquaalluni pineqartoq sinerissamiinnersoq imaluunniit sermersuarmiinnersoq, qooqqup naqqaniinnersoq, qaqqalluunniit qaavaniinnersoq imaluunniit Kalaallit Nunaata kujataaniinnersoq avannaaniinnersorluunniit. Massakkut qaammataasat atorlugit nunap ilusaata piffissallu ingerlanerani allanngorarnerit uppermarsineqarsinnaalernikuupput. Nunap assingani quppernerit tullianniittumi Kalaallit Nunaat tamakkerlugu silap kissarnerata agguaqatigiisinnera takuneqarsinnaavoq.

Silap kiassusaanik ($^{\circ}\text{C}$) Ilulissani (Kalaallit Nunaata kitaani) uuttorneqarsimasut 1840-miit 2014-imut. Titarnerup aappaluttup aasaanerani (juni, juli aamma august) silap agguaqatigiisillugu kissassuserisimasaq takutippaa, titarnerullu tungujortup ukiuunerani (december, januar aamma februar) silap agguaqatigiisillugu qanoq nillertigisimanera takutillugu kiisalu titarnerup qernertup ukioq kaajallallugu silap agguagaqtigisillugu qanoq kiatsigisimanera takutillugu.

Paasissutissat Birger Ulf Hansen-imeerput.

Talerpiup tungaani Kalaallit Nunaat napillugu qanoq kiatsigisimaneranik, nunami sermimik qalligaanngitsumi qaammataasiamiit nunap qaavani kiassutsip uuttorneqarsimaneranik, ilisimatusarnermi paasisat nutaat takuneqarsinnaapput. Paassisutissat takutitaat tassaapput nunamiit meterinik marlunniq qatsitsigisumi kiassuseq. 2001-imuit 2014-imut ullut arfineq pingasukkaarlugit silap kiassusaanik uuttortaanerit agguaqatigiisillugit takutinneqarput. Qaammataasiamiit paassisutissat taakku aamma silami kiassutsip allanngorarnerata allaaserineqarnerani atorneqarput. Ukioq kaajallallugu kiassutsip ukiuni kingullerni 14-ni agguaqatigiisinneqarnerani maluginiarneqarpoq sumiiffit ilaanni nillerteriarsimasoq, allanili kiannerulersimalluni. Erseqqivissumilli kiannerulersimaneranik oqassalluni piffissaq ataqtigisumik uuttortaavigineqarsimasoq sivikkippallaarpoq.

Nunap assinga Andreas Westergaard-Nielsen-imut suliaavoq.

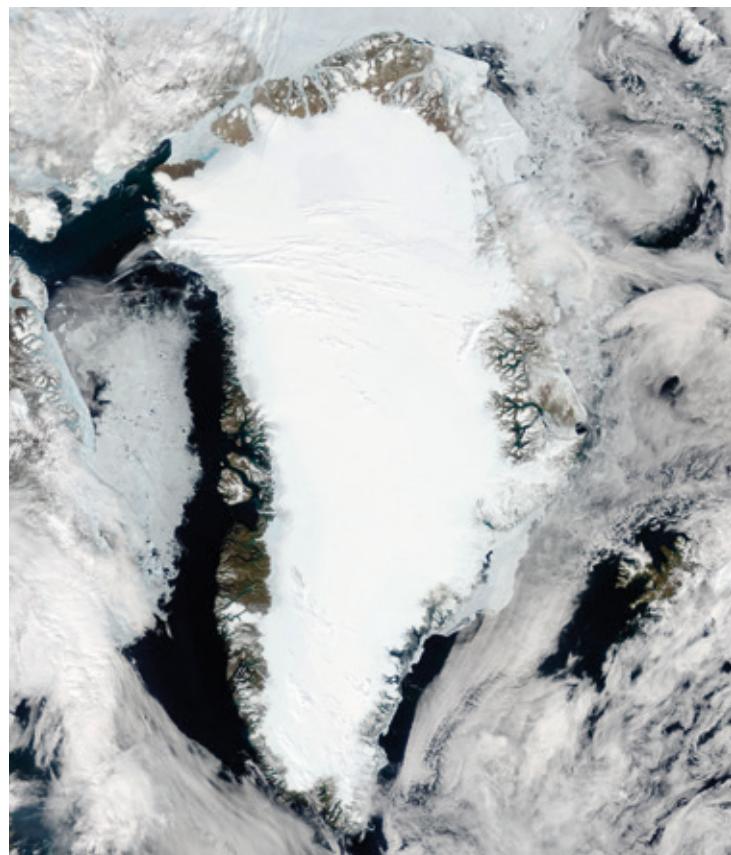

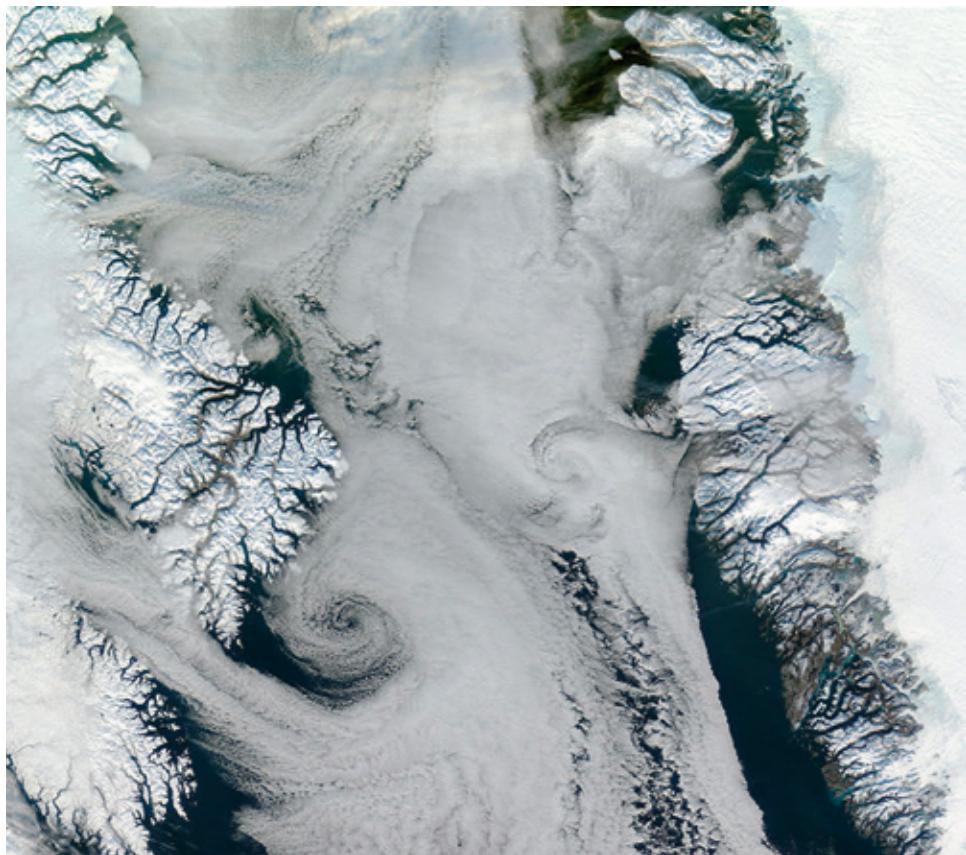
Silassaq qanoroοq?

Kalaallit Nunaanni sila, silap pissusaanit eqqartorneqarnerusarpoq. Sila ullumi aqagulu, silap pissusaanit ukiuni qulikkaani uuttortaaavigineqarsimasumit allarluinnaavoq. Kalallit Nunaata sermersua immallu sikua ima annertutigipput, taakku silap, sumiiffimmi nunallu immikkoortuini qanoq inneranut aalajangiisuulluinnarlutik. Tamanna, assersuutigalugu Europamut naleqqi-ullugu immikkullarilluinnarpoq, tassami Europami, sila Europap avataani silap qanoq inneranit aalajangerneqartarmat.

Nukik seqerngup qinnguaasa pilersittagaa annertunerpaq Sermersuup qaortuusup utertsit-tarpaa. Tamatuma kinguneranik sernip qulaa naqitsinertuffeqartarpooq aalaakkasumik, aamma tamanna pissutigalugu naqitsiniisaffiit immamiit sialummik apummilluunniit nassatallit, Sermersuaq kangimut aningorsinnaanngilaat. Taamaammat naqitsiniisaffiit silarlummik nassatallit sangutinneqartarpuit, qaammataasaniit assini erseqqissumik takuneqarsinnaalluni, Ser-mersuaq allaaqqissusoq sineriali naqitsiniisaffinnit imaaneersunit aqquaarneqartuartoq.

Uani Kalaallit Nunaat tamarmi NASA-p qaammataasianiit Aqua-miit junip 25-anni 2015-imni assilisami takuneqarsinnaavoq. Takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaat nuissanit ataqatigiaanit unguneqarsima-sutut ittoq, ilaatigullu nuissat nunamut sermimik galligaanngitsumut appakaattarsimasut. Nunalli qitpasissua allaaqqilluni nuiqanngilaq (Paasisaqarfiusoq: NASA Worldview).

Assimi saamerlermi Kalaallit Nunaata kitaata ilaani takuneqarsinnaavoq, naqitsiniisaffit marluk (qinnikaartutut isikkullit) Canadap qaqqartoortaaani pinn-gorsimasut kangimut Kalaallit Nunaata tungaanut ingerlasut. Naqitsiniisaffeqarfitt taamaattut Kalaallit Nunaata kitaa angungaagamikku, sermersuup qulaani naqitsinertuffinnit unikaallatsinneqartarput, tamannalu pissutigalugu naqitsiniisaffeqarfitt sineriammi silamut sunniuteqangaatsiartarput.

Assimi qaamaataasiap assilisaani matuma qulaaniittumi takuneqarsinnaavoq naqitsiniisaffeqarfitt Kalaallit Nunaata tungaanut ingerlaartut. Tamatuma nalaani Sermersuaq allaaqqilluinnarpooq. Sermersuup qulaani aalaakkaasumik naqitsinertuffeqarnera Europami silamut sunniuteqarpoq. Tamanna ilaatigut pissuteqarpoq naqtsinertuffiup aalaakkaasup naqtsiniisaffit silarlummik masannartumillu nassataqartut kujammut ajattarmagit. Kalaallit Nunaanni Europamilu silap imminnut taamatut ataqatigiinnerat Sorsunnersuup aappaata nalaani ilisimaneqarpoq, taamaammat tyskit illersoqatigillu tamrik Kalaallit Nunaanni silasiorfiliortiterput. Kalaallit Nunaannit silassamik ilimasaaruteqartarnerit timmisartortartunut pingaaruteqarluiinnalerput, nalunaarutillu tunngavigalugit silaannakkut saassusinissat pilersaarusiorneqartarlutik.

Taamatulli immap sikua aalaakkaasoq ukiukkut silap qanoq inneranut annertuumik sunniuteqarpoq. Ukiuni, imaani sarfap kiaallu nassatarisaannik, immap sikuata unerisimanginnerani, sila unerisima-neq ajorpoq aamma nunami imaanilu putseqqajaanerusarpoq anorersuaqqajaanerusarlunilu.

Sikut puugutaasatut isikkullit ukiuni kiannerusuni takussaanerusarput, talerpiup tungaani Kalaallit Nunaanni Qeqertarsuup tunuaniittut takuneqarsinnaapput. Siku inunnut uumasunullu ajornartorsiortitsillunilu periarfissiisarpoq. Immami miluumasut ilaat avannarparernerusarput, nannulli sikukkut puisinniartarnerat ajornarnerulersarluni. Siku taamatut aggulussimatillugu inuit qimusseratik umiatsinianiilli aalisarsinnaalertarput.

Ukiup ingerlarninga

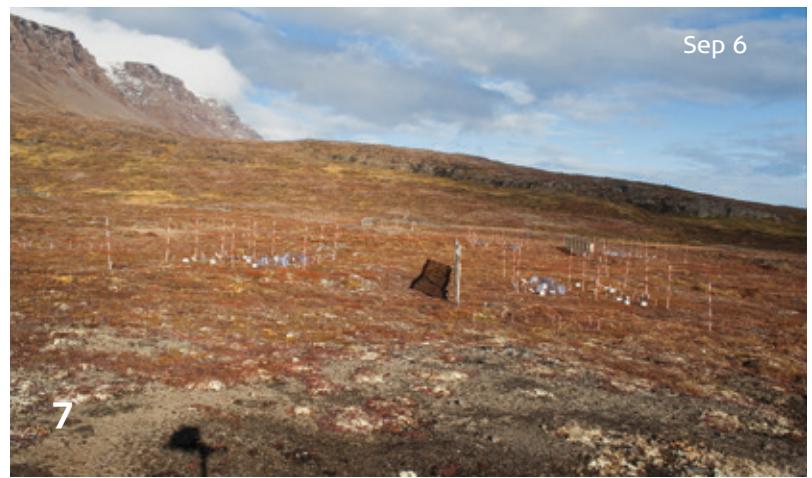
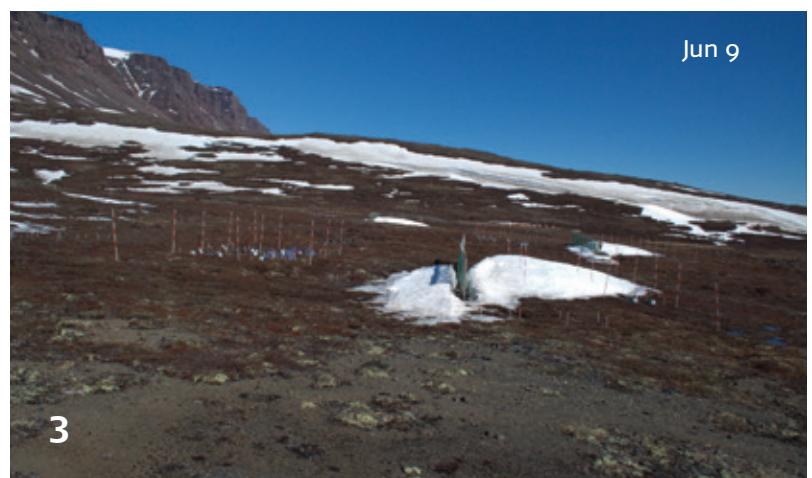
Ukiup ingerlanerani silap allanngoriartortarnera Kalaallit Nunaanni sumiiffinnut allarpasnuarnut naleqqiullugu malunnarnerusapoq. Quppernerup matuma illuatungaani nunaminertap ukiup ingerlanerani allanngorartarnera takuneqarsinnaavoq, ukiuunerani isikkua siulliulluni. Assit apummut assiaqusiap eqqaani assilisaapput, takuneqarsinnaavorlu anorip aput nikisingaatsiarsinnaasaraa, nunamut toreernerata kingorna. Aputip persorisarnera naliginnaasuovoq, apummulli assiaquteqartillugu apussinerit angisoorsuanngorsinnaasarpot.

Aasaanerani assilisat – uani takutinneqartutut – naasut qorsuussusiannik uuttortaanermut atorneqarsinnaapput. Aasap ingerlanerani nutaanik pilutanikkiartortarput, naasullu sananeqaataat qorsuit silaannamik iltimik pilersitsisartut annertusiartortarlutik. Aasap qaangiukkiartulernerani iltimik si-laannanngortsisarneq annikkilliartulersapoq. Tamanna annermik ukiassalernerani takussaasarpoq, naasut qorsuujunnaariartulersarput, ukiallu qalipaatai erseriartulersarlutik.

Ukioriartornerani aput assigiiakannersumik nakkartapoq, oqqusunili apussineqartitilersarluni. Ukiup ingerlanerani anorip aput persorisarpa, qattorgillu nisanerusut aputaarutivissinnaasarput, appasinnerusuni aput katersuuttarloni. Aput aamma qattorngit, illut assiaqusiallu oqquni katersuussinnaasapoq.

Silap pissusaanik siulittuutit Kalaallit Nunaata siunissami aputeqarnerulernissaa ilimanarsisippaat. Apummut assiaqusianik inissititerinikkut, pinngortitaq siunissami aputeqarnerulerneranik qanoq sunnerneqassanersoq misisorneqarsinnaavoq. Aputip issunerusup nuna ukiuunerani kissarnerulersittarpa, naasut kingusinnerusukkut naajartulersittarlugit kiisalu naasut naalernerisa nalaani masarsoqarnerulersittarlugu.

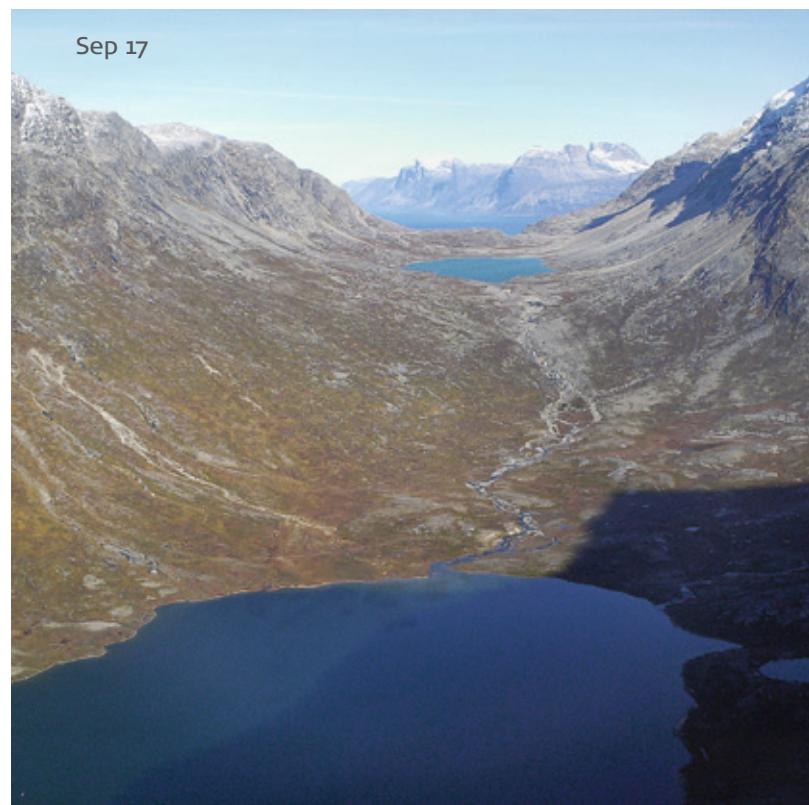
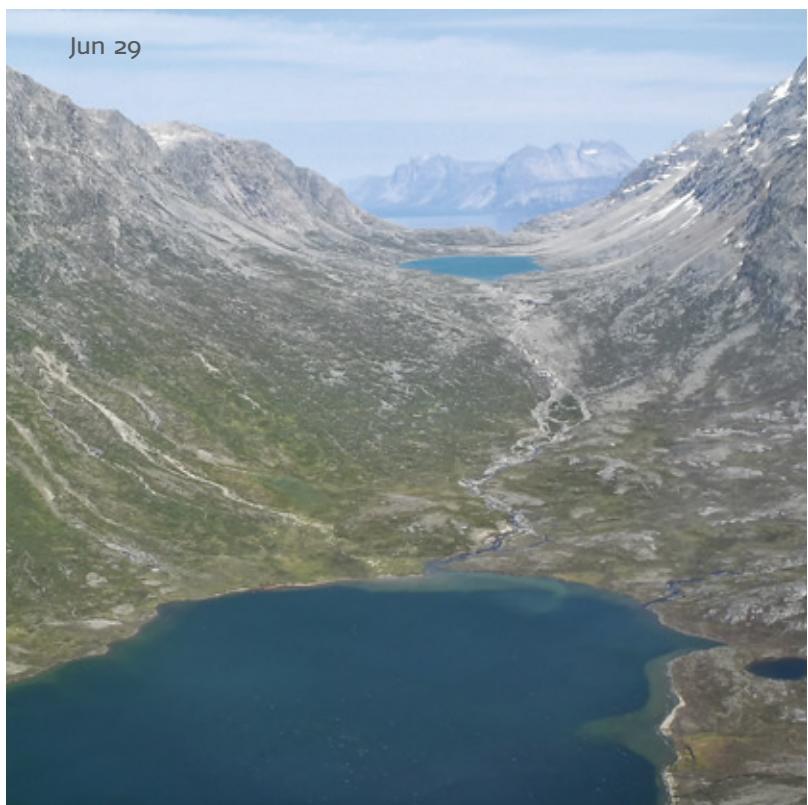
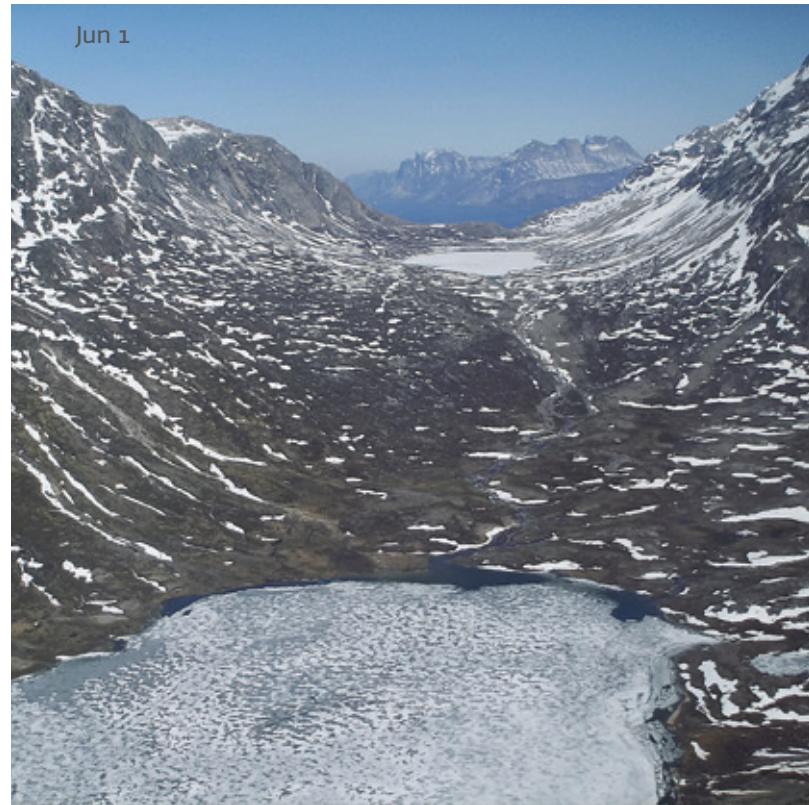
Assini takuneqarsinnaanngitsoq, uuttortaruminaalluinnaartorlu, tassaavoq apussinerni imeq gerisimasoq qanoq agguataarsimanersoq. Ukiut ilaanni sila allanngorartorujussuusinnaasapoq, sila ukiorissuugaluartoq ullualunni isseerulluni kialersinnaasarluni. Silap kissartup aputip ilaa aatsittarpa, imerlu apussinernut sitseruttarpoq, ilaatigullu nunap qaavanut apuukkaangami aatsaat qereqqittarluni. Taamaalinikkut aputip ikerani sermeqalersapoq. Sermeq taamatut pinngortoq issutsikkaangami nuna qallertarpa pitarneqarsinnaanngitsutut manngertigisumik, tamannalu silaanaap akusa kissatsitisartut ukiukkut nunamiit silaannarmut appakaattarnerannut aalajangiisuuusartoq paasineqarsimavoq. Serminnguussimasoq issullunilu annertusimappat silap akui kissatsitisartut aniasinnaajunnaavissortarput. Taamatut sermeraangat uumasunut sunniateqarnerulussinnaasapoq, soorlu tuttunut umimmannullu suli norraasunut, nerisassarsioraluarlutik naasut aputip ataanittut angusinnaanngikkaagamikkit, ilaanni perlerlutik toqqutigisinnaasarpaat.

Ukiuuneraniit ukiarsalerneranut

Assit quppernerni ukunaniittut upernaat tamaasa qooqquni allanngoriartulertarnermut takussutissaapput (uani Nuummi Kalaallit Nunaata kitaani). Assit nammineq assiliisartumik assilisaapput januarip aallaqqaataaniit ullut tamaasa ukiumi ilivitsumi. Assit aputip nunap qaani qanoq siammarsimatigineranik, tatsimi sikuuneranut aammalu naasut qanoq qorsuutiginerannik uuttortaanermut atorneqarsinnaapput. Paassisutissat tamakku paasinarsisippaat aputip aakkiartortarnera piffissami qanoq naasut naajartornerannut pingaaruteqarluinnartigisoq. Nunami aputeqarluuartillugu aakkiartornerlu kingusippat imaluunniit aputikissimappat, upernaarlu kiassimappat, naasut naajartorflat sivikereersoq sapaatit akunnerinik arlalinnik nikisinneqarsinnaasarpooq. Taamaalilluni aputip, silap pissusaata allanngoriartornerani pinngortitami sunniuteqartartut siulittuiffiginiarneqarneranni pingaaruteqarluinnarnera tupallannarpoq, aamma sunniuteqartartut akornanni siulittuiffigiuminaannerpaajulluni.

Ullut unnuallu paarlakaannerat

Kalaallit Nunaanniissimasut amerlanerit iseriak pujorlu ullaakkut iteraangamik misiginikuuaat. Tassa ullaap pujorannera imaluunnit pujooq ussissoq, ullup ingerlanerani seqerngup kissakkiartornera ilutigalugu qangattariartortussaq. Ulluni arlariinni ussissumik pujorsinnaasarpooq, imaaniilluunniit pujooq unnuukkiartornerani pulasinnaasarpooq, nunami nillertumik isugutatsitsilluni. Qanorluunniit nas-suaasorsoraluaraanni pujooq tassaaginnarpoq "nuaq nunamut tussimasoq". Nuaq tassaavoq erngup kuseriarneri mikisunnguit takuneqarsinnaasut (imaluunniit serminnguussimasut), 0,01 millimeterisut tukimut angissusillit. Nuissat qaamarngup kiaallu nunamut apuuttarnerannut aalajangiisuulluinnarput. Nuissat takkuttarutillu qimaguttarnerat naasut annikilliartortumik annertusiartortumilluunniit silaannaliornerannit (fotosyntese) toqqaannartumik uuttorneqarsinnaavoq. Silap pissusaata allann-goriartornerata siulittorniarnerani nuissat sunniutaat nalornissutigineqartut pingaarutillit ilagaat. Kiisalu pujortarnera nuissallu Kalaallit Nunaani panerfiunerusuni imeqartitsisuupput. Kalaallit Nunaanni panernerpaaffiusuni unnuami iminnguuttartoq naasut imerterneqarnerannut pingarnerpaaju-sarpooq. Assersuutigalugu issuaatsiaat ujaqqat oqqini naalluartarput, oqqisumiinnerugamik aam-mali ullaakkut iminnguussimasup ujaqqakkut kuunnerannit imerterneqartaramik.

Septemberi | Zackenberg

Seqerngup qullariartornerani, sila kissakkiartortarpoq. Meterinik marlunniq qatsitsigisumi akunnialunnguit ingerlaneranni 5 – 10 °C-inik kiannerulersinaasarpq. Nunamut qaninnerusumi taartumik qaallikap seqerngup qinngorneri anniksumik utertissinnaasarpai (amma " lille albedo"- mik oqaatigineqartartoq). Silaannaq naasut akorngini uninnganerusarmat, tamaani tupallannartumik kiannerungaatsiarsinnaasarpq – naasut pilersitaannik naatsitsivittut ittumik avatangiiseqalersarlutik. Tamanna naasunut tunngatillugu pissutsit kiassusermut attuumasut immikkut soqutiginaateqarput. Assersuutigalugu aalap silaannarmilu gassit avatangiisnut siammartarnerannut tunngasinnaavoq. Nunap qaavata kiassusaa eqqumiiginaraluartumik qaqtiguinnaquuttortarneqartarpoq, uuttortaanerilli nutaajunerit aaqqissuussamillu suliarineqartartut takutippaat, nunap qaavani kiassuseq ullup ingerlanerani 30 °C sinnersinnaasaraa, naak silaannaq meterinik marlunniq qatsitsigisumi 5 – 10 °C-naagaluartoq.

Siusinnerusukkut eqqaaneqareertutut apummut assiaqsiat iluaqtigalugit, silap kissatsinneratigut pinngortitaq qanoq sunnerneqarumaarnersoq misissorneqarsinnaavoq. Aasaanerani kiannerulerternerata kingunerisai paassiumallugit, Kalaallit Nunaanni naasoqarfinni arlalinni assiaqutinik akimut ersittunik, naatsitsiveeqqatut pissusilinnik ikkussuisoqarsimavoq. Taamaalilluni naasut eqqaanni silaannaq aamma issoq suli kiannerulersarput. Nunap ilua aamma anniksumik taamaaliornikkut kissarnerulertertarpoq. Issoq kissarnerulerterneqaraangat aamma issup imermik imaqrnera/isungutannera sunnerneqartarpoq. Issumiit naasuniillu aalarneq annertusisarpoq. Tamakku pissutigalugit kissarnerulersinikkut naasut uumassusillillu allat sunnerneqarnerat pillugu paasisat mianersortumik isummersorfigineqartariaqarput.

Naak apummut assequanianik oqquffiliallu atorlugit misileraaneq erseqqivissortunik paasisaqarfiusinnaanngikkaluarlutik, pinngortitap ukiut 50–100-it qaangiuppata qanoq ikkumaarneranik takorluuisitsisinnaapput. Oqartoqarsinnaavoq "pinngortitami ataqtigiaartut kaaminneqartartut" inuup pilersitaanik piviusuunngitsumik silap pissusaa allanngortinneqaraangat. Apummut assiaqsiat oqquffili sumiiffinni assiginngitsuni assigiiseqqissaarlugit inissinneqartarput. Taamaammat sumiiffinni assiginngitsuni paasisat imminnut nallersunneqarsinnaasarp, taamaalillunilu pinngortitami ataqtigiaartut Kalaallit Nunaat tamakkerlugu, assigiaartunik misileraanikkut assiginngissutigisinnaasaat siumoortumik oqaatigineqarsinnaalissallutik. Kalaallit Nunaanni misileraanerni aamma imermik naggorissaatinilluunniit ilasinikkut qanoq pisoqarsinnaanera malinnaavigineqartarpoq imaluunniit qassutaasanik qalliinikkut siunissami nuissat allannguuteqarsinnaanerannik piviususaartitsisoqartarluni.

Ullut unnuallu paarlakaajaanneranni ilaatigut tassanngaannaq qilak nunalu ataasiusutut pissuseqalersinnaasarp. Sialussuarnerani nuna minutcialunnguit ingerlanerinnaanni allangorsinnaasarpq. Tamanna pisinnaasarpq nunap qaavatigut kuuttoqarneratigut imaluunniit nunamik sisooqarneratigut. Issoq qalleq nunami qeriuannartumi sivingasumiippat, nunap sisooqarneranera ilimanartorujussuusarpoq. Naasut nusunneqarlutik nunami qeriuannartumi issoq qalleq sisooqatigisinnaavaat minutcialunni naalunaaquttalluunniit akunnerini arlalinni. Ilimanarpoq annertuumik siallernerani apineraniluunniit taamatut pisartut akulikinnerulersimasut, akulikkiliartuinnassasullu.

Silap pissusaata allanngoriartornera qanoq misigineqartarpa

Silap pissusaata allanngoriartorneranik uuttortaaniKKut oqimaalutaanikkullu paasisassarsiortoqarsinnaavoq. Allaavorli Kalaallit Nunaanni ulluinnarni qanoq misigineqartarnera qanorlu aalisartumut, ilinniartitsisumut, utoqqarmut inuuusuttumulluunniit sunniuteqarnersoq. Silap pissusaata allanngornera Issittumi avatangiisit ilagiuannarpaat, taamatullu pisoqartarneranut naleqqussarneq Issittumi inuunermut ilaavoq. Ullumikkut suli kalaaleqarpoq 1930'ikkunni silap kissanneranik misigisaqarsimunsik, aamma kingorna isseqqilerneranik eqqaamasaqartunik. Silap kissakkiartornera malunnaatilik kingulleq 1990-imiit 2010-mut pillugu pissutissaqarluarlutik oqarsinnaapput siornatigut assigusumik misigisaqareersimallutik.

Silap pissusaata allanngoriartornera qanoq misigineqartarpa, ulluinnarnilu inuunermut qanoq sunniuteqarpa? Tamanna kaffisoriartoraanni paasineqarsinnaavoq – Kalaallit Nunaannilu taamaaliortarput akuttungitsumik. Ataatsimoortunik apersuineq, apeqqutit immersugassat atorlugit apeqqutigineqartut, kaffisoqatigiinnermilu oqaloqatigiinnerit tassaapput tamaani najugaqartut ilisimasaannik misilittagaannillu katersuiffiusinnaasut, silap pissusaata allanngoriartornerata sunniutai pillugit, maani inuit pinngortitallu imminnut ataqtigilliunnarfigisaanni.

Imaassinjaavoq kiannerulersimasoq, amerlanerilli eqqarsaatigisartagaat tassaapput, soorlu immap sikuata allanngorsimanera tamatumalu kinguneranik immamut apuunniarneq allanngorsimasoq imaluunniit aputeqartarnerata allanngorsimanera, tamatumalu kinguneranik piniarniarnerup aamma allanngorsimanera. Qeqertarsuup Tunuani immap sikuata aalaakkaasup nunami silap qanoq ikkumaarneranik siulittuisinnaanermut aalajangiisuusimavoq. Kalaallit amerlanerit massakkut nalunnigilaat silap pissusaa nalunarsisimasoq. Taamatut allangornerit silasiorfinni uuttortaruminaapput, ulluinnarnili silallu pissusaata allanngoriartornerata sunik nassataqarnerata misigineqartarneranut soorunami pingaarutilerujussuullutik. Tupaallatsitaajuartarpugut. Qeqertarsuarmiup (Qeqertarsuarmi, Kalaallit Nunaata Kitaani) oqaluttuaraa, siusinnerusukkut puulukiuteqartoqartarlunilu kukkujuuteqartoqartarsimasoq. Isumassarsiullaqqissut periarfissanik nutaanik ujartuiuaannarput, silallu pissusaata allanngoriartornera aporfissanik periarfissanillu nutaanik nassataqassaaq.

Augusti | Ilulissat

Silap pissusaa allangoraangat inunnut Kalaallit Nunaanni najugalinnut kinguneqartarpoq. Sumiiffit ilaanni kinguppaat aalisakkalluunniit allat tammakartarput, allani takussaalersarlutik. Innuttaasunut kingunerisagaa tassaavoq aalisakkeriviup matunera. Sumiiffimmi allami immaqa assagiarsuleriffimmik sanasoqassaaq. Nooqataanissarli periarfissaajuaannanngilaq.

Sumiiffinni immap sikuata aalaakkaasup ukiuni arlariinni peerusimaffiani, qimmeqarniarneq akisualaalersinnaasarpooq, tassanili imaassinnaavoq imaani qaleralinniarneq annertusisoq, ukioq kaajallallugu imaasarnerulernera pissutigalugu.

Uuliamik atuineq appartarpoq ukiumi issikinnerulersimagaangat, illullu oqorsagaalluarnerulernikuul-lutik. Tassanngaannarli aqquserngit illullu nunap qeruaannartup aakkiartulersimanerata kinguneranik patajaakkunnaariartulersarput, imaluunniit oquk illut naqqini isugutannerulersimanerup kinguneranik siaruarsinnaasarpooq.

Qeqertarsuarmi (Kalaallit Nunaata kitaani) piniartut aalisartullu apersorneqarnerat

Egon Broberg

"Sikup allannguitaa ukiuni kingullerni tassaavoq ataaniik issutsikkiartorneq ajorami."

Pavia Søholm

"Taavalu martsimi (ukioq manna) tupinnaannartumik upernaleraluallarluta, isumaliorpugummi taamani tassa inger-laannaq aamma upernarniartorsuusoq tassami silaannaap tassa tamassa allangornerata nalunaaqutai. Siornatigut augustimi eqqaamasaqanngilanga taamatut pisoqarsimaneranik."

Pavia Mølgaard

Massakkut (silassaq) siumut naatsensoruminaatorujurujungornikuvoq. Silassalluunniit iluamik sila eqqorneq sapiusappa. Massakkut silaannaq isugutseruttorami taamaattumi iseriassuaq aamma malunnartorujuuvoq issippiangnikaluarlu-ni annernartorujummik manna issilertareernikuugami. Siunissaq takorlooruminaatsippara suna tamarmi allangussasoq qularnarani allatigut iluaqtissaqarluni allatigulli aamma ajoqtissartaqassooq."

